

HELSINGIN YLIOPISTO — HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta — Fakultet Matemaattis-luonnontieteellinen		Laitos — Institution Ekologian ja systematiikan laitos, populaatiobiologian osasto	
Tekijä — Författare Mäkelä, <u>Annika</u> Maarit			
Työn nimi — Arbetets titel Lammin kirkonkylän linnusto			
Oppiaine — Läroämne Morfologis-ekologinen eläintiede			
Työn laji — Arbetets art Pro gradu -tutkielma		Aika — Datum Huhtikuu 1997	Sivumäärä — Sidoantal 57
Tiivistelmä — Referat <p>Kaupungistuminen on edennyt maapallolla huimaa vauhtia. Ihmistoiminta hyödyttää joitakin lajeja, joillekin lajeille se muodostuu uhaksi. Lajia voidaan pitää kaupunkilaistuneena, jos se käyttää kaupunkiympäristöä säännöllisesti esim. pesintään tai ravinnonhankintaan.</p> <p>Pro gradussani tutkin Lammin kirkonkylän linnuston dynamiikkaa. Etelä-Hämeessä sijaitseva Lammi ei ole kaupunki, mutta lintujen kaupunkilaistumisprosessi on siellä nähtävissä ja tutkittavissa ikään kuin pienoismittakaavassa. Käytettävissäni on ollut koko kylän kattavaa laskenta-aineistoa vuosilta 1960, 1979 sekä 1994. Runsaan kolmenkymmenen vuoden aikana on Lammin kirkonkylä kasvanut moninkertaiseksi pienestä maalaiskylästä pikkukaupunkimaiseksi taajamaksi. Kirkonkylän linnusto on muuttunut samanaikaisesti suuresti.</p> <p>Tutkimuksessani tarkastelen Lammin kirkonkylän linnuston lajistomuutoksia sekä eri lajien sisäistä runsaus-suhteen kehitystä, keskittyen lajiston yhteisölliseen tarkasteluun. Yhteisötarkastelua varten jaoin linnon erilaisiin ekologisiin ryhmiin. Lisäksi tarkastelin esimerkkilajeina harakan ja variksen, keltasirkun ja västäräkin sekä laulu- ja punakylkirastaan esiintymistä Lammin keskustassa. Aineiston käsittelyssä olen käyttänyt paikkatietojärjestelmää. Lisäksi olen yrittänyt selvittää linnustomuutoksiin johtaneita syitä. Lähtökohtana muutosten selittämiseen on ollut kolme mahdollista selitystä: (1) Linnustomuutos on yksinkertaisesti seuraus kirkonkylän laajenemisesta, jolloin sinne mahtuu enemmän lintuja. Laajenemisen myötä on kirkonkylän elinympäristökirjo monipuolistunut ja luonut uusille lajeille elinmahdollisuuksia. (2) Ympäröivän etelä-suomalaisen maaseudun linnustomuutokset voivat myös heijastua yksittäisen taajaman sisällä. (3) Lintujen sopeutumisprosessi on voinut edetä Suomessa niin, että yhä useammat lajit voivat menestyksellisesti asettua asutuskeskuksiin. Tätä mahdollisuutta olen työssäni pyrkinyt selvittämään vertaamalla Lammilta kerättyjä aineistoja Heinolasta 1960- ja 1980- luvuilla kerättyihin vastaaviin aineistoihin.</p> <p>Menetelmänä habitaattien tarkastelussa käytin ordinaatioanalyysiä (CANOCO). Tein tutkimusalueelta mahdollisimman tarkan ympäristökuvauksen sekä jaoin alueen vyöhykkeisiin. Vyöhykkeet ordinoitiin habitaattien perusteella, jotta niiden väliset erot kasvillisuuden koostumuksen suhteen saataisiin esiin. Lopuksi tein korrelaatioanalyysin eri ekologisten linturyhmien kokonaistiheyksille ordinaation akseliarvoja vastaan selvittääkseni, selittääkö kasvillisuuden määrä ja laatu linnustoeroja eri vyöhykkeiden välillä. Vyöhykkeiden ordinaatiossa kylään kuuluneet metsäalueet poikkesivat selvimmän muista vyöhykkeistä. Ordinaatiossa alueet järjestyivät muutenkin sen mukaan, oliko asutus alunperin rakennettu metsä- tai peltoalueelle.</p> <p>Lähes kaikkien ekologisten linturyhmien tiheydet olivat suurimmat metsävyöhykkeellä. Linnuston kokonais-tiheydellä ei näytä olevan yhteyttä ordinaatioakseleiden arvojen kanssa Lammin keskustassa. Lintujen kaupunkilaistumista on Lammilla sikäli havaittavissa, että tyypillisten kaupunkilintujen parimäärät ovat korkeita. Kuitenkin tutkimusalueella esiintyy runsaasti myös tyypillisiä maaseudun lintulajeja. Uusien lajien siirtyminen pesimään keskustan alueelle selittyy osittain keskustan laajenemisella, jolloin alueelle mahtuu enemmän lintuja. Sekä kirkonkylän laajeneminen että ympäröivän maaseudun linnustomuutos näkyvät Lammin keskusta-alueen linnustossa, samoin kuin alkava lintujen kaupunkilaistuminen.</p>			
Avainsanat — Nyckelord lintujen kaupunkilaistuminen, lajimäärä, elinympäristöt, alueelliset erot			
Säilytyspaikka — Förvaringställe Populaatiobiologian osaston kirjasto, Lammin biologisen aseman kirjasto			
Muita tietoja — Övriga uppgifter			